

UDK:341.24:368.042:368.86:342.72/.73:656.13(4-672EEZ):(436)(493)(44)(43)(495)
(45)(493.1)(481)(485)+341.176:(489)(43)(495)(481)

Mr Slobodan N. Ilić¹

EVROPSKA KONVENCIJA O OBAVEZKOM OSIGURANJU OD GRAĐANSKE ODGOVORNOSTI IZ UPOTREBE MOTORNOG VOZILA I PRAVO EVROPSKE UNIJE

1. U septembru 2019. godine navršilo se pet decenija od stupanja na snagu Evropske konvencije o obaveznom osiguranju od građanske odgovornosti iz upotrebe motornog vozila.² Ona je poslužila nadležnim telima Evropske ekonomske zajednice odnosno Evropske unije kao jedna od osnova pri izradi propisa o obaveznom osiguranju od auto-odgovornosti. U uporednom pravu osiguranja rasprostranjeno je mišljenje da su tom konvencijom prvi put u međunarodnoj zajednici izloženi sistematski pravni instituti obaveznog osiguranja od građanske odgovornosti iz upotrebe motornog vozila. To mišljenje može se uočiti u udžbeničkoj literaturi, u kojoj je ova konvencija poznata pod skraćenim nazivom Strazburška konvencija. Zasluga za izradu konvencije pripala je timu redaktora iz zapadnoevropskih država članica Saveta Evrope, koji su je za potpis pripremili 29. aprila 1959. godine. Tog dana konvenciju su potpisali predstavnici sledećih devet država članica Saveta Evrope: Austrije, Belgije, Francuske, Nemačke, Grčke, Italije, Luksemburga, Norveške i Švedske.

2. Posle skoro deset godina od dana potpisivanja, generalnom sekretaru Saveta Evrope (SE) svoje ratifikacione instrumente deponovale su četiri države članice SE: Danska, Nemačka, Grčka i Norveška. Odmah nakon deponovanja ratifikacionih instrumenata depozitaru i proteka daljeg roka od 90 dana, konvencija je 22. septembra 1969. godine stupila na snagu u međunarodnoj zajednici. Znatno pre tog datuma u Evropi je bilo pravnih izvora koji su regulisali institute obaveznog auto-osiguranja, kako u vidu zakona na nacionalnom planu (između dva svetska rata) tako i akata na međunarodnom planu. Ova konvencija uzela je u obzir sve to. Bila je adresirana pre svega na zakonodavne vlasti država članica Saveta Evrope, ali i na nečlanice te međunarodne organizacije. Što su blokovski odnosi u svetu više ustupali mesto široj međunarodnoj saradnji među državama, to su i pravni instituti iz ove konvencije nalazili više mesta u zakonodavstvima država članica i nečlanica Saveta Evrope. Pri izradi propisa o obaveznom auto-osiguranju Evropske ekonomske zajednice, a kasnije i Evropske unije, kao osnova su uzeti pravni instituti predviđeni u ovoj konvenciji.

3. Naslov konvencije počinje rečima „Evropska konvencija“, što je uobičajeno za niz međunarodnih ugovora odnosno konvencija, protokola i drugih

---

¹ Član Predsedništva Udruženja pravnika Srbije

² Source: Treaty Office on <http://conventions.coe.int>

S. Ilijić: Evropska konvencija o obaveznom osiguranju od građanske odgovornosti iz upotrebe motornog vozila i pravo Evropske unije

---

međunarodnih akata nastalih u okviru Saveta Evrope. Polazeći od do tada poznatih nacionalnih propisa o obaveznom auto-osiguranju, kao i od međunarodnih projekata na tu temu, redaktori Konvencije nastojali su da ujednače sistem pravnih instituta u obaveznom osiguranju od građanske odgovornosti iz upotrebe motornog vozila. Primera radi, način kako je pojam motornog vozila definisan u konvenciji nije izmenjen u generacijama direktiva Evropske unije koje su usledile. Drugim rečima, pravo obaveznog auto-osiguranja Evropske unije prihvatilo je pojam motornog vozila iz konvencije i nije ga menjalo za proteklih pet decenija od njenog stupanja na snagu. Sličnih primera koji se odnose na ostale pravne institute konvencije, u poređenju s pravom obaveznog auto-osiguranja Evropske unije, ima još. Dakle, ujednačavanje pravnih instituta u konvenciji bilo je od nemale pomoći kasnije, pri izradi propisa o obaveznom auto-osiguranju Evropske ekonomske zajednice odnosno Evropske unije.

4. Bilo je pokušaja da se minimizira značaj ove konvencije. Jedan od njih zabeležen je i u stručnoj javnosti Srbije.³ Konstatovano je da „zbog malog broja ratifikacija“ ova konvencija nikada nije stupila na snagu u međunarodnoj zajednici. Istina je da su svoje ratifikacione instrumente samo četiri države predale generalnom sekretaru Saveta Evrope. Ali istina je i da je u članu 15 stav 2 u vezi sa stavom 1 tog člana konvencije predviđeno da konvencija stupi na snagu u roku od 90 dana od dana kad četiri države članice deponuju ratifikacione instrumente generalnom sekretaru Saveta Evrope. Ti propisani uslovi ispunjeni su 22. septembra 1969. godine, čime je tog dana ova konvencija stupila na snagu u međunarodnoj zajednici. Dakle, za njeno stupanje na snagu nije bio važan velik ili mali broj država koje su je prethodno ratifikovale u parlamentima, već ispunjenje uslova propisanih konvencijom. U konvenciji je ugovoren sledeći uslov: da četiri države deponuju svoje ratifikacione instrumente kod depozitara i da protekne rok od 90 dana od dana deponovanja ta četiri instrumenta – što je i postignuto, tako da je konvencija stupila na snagu u međunarodnoj zajednici.

5. SFRJ nije ratifikovala ovu konvenciju. Jugoslavija je u dva maha (1996. i 2000.) podnosila zahtev za prijem u Savet Evrope, ali bez uspeha.⁴ U nauci o međunarodnom javnom pravu ranije je korišćen naziv Evropski savet, nasuprot savremenom nazivu ove međunarodne organizacije – Savet Evrope. Prema istom izvoru Srbija je postala država članica Saveta Evrope tek 2003. godine.⁵ Pa ipak, ni Srbija ni ma koja od bivših republika SFRJ nije ratifikovala Evropsku konvenciju o obaveznom osiguranju od građanske odgovornosti iz upotrebe motornog vozila. Uzroke za taj stav treba tražiti u nizu međunarodnih činjenica, pa i u tome što su Evropska ekonomska zajednica, odnosno Evropska unija, u svojim propisima o obaveznom auto-osiguranju konzumirali brojne pravne institute iz ove konvencije.

³ Dr Dieter Pscheidl, Nenad R. Terzić, Avus international: „Otvorena pitanja osiguranja od auto-odgovornosti u Evropskoj uniji“, Zbornik (2007) *Uključivanje osiguranja Srbije sa sistemom osiguranja EU*, str. 278.

⁴ Prof. dr Momir Milojević: „Jugoslavija i Evropski savet“, *Arhiv za pravne i društvene nauke* br. 2-3/2003, str. 235.

⁵ M. Milojević (2003) str. 235.

S. Ilijić: Evropska konvencija o obaveznom osiguranju od građanske odgovornosti iz upotrebe motornog vozila i pravo Evropske unije

---

6. Uprkos činjenici da ovu konvenciju nisu ratifikovale članice Saveta Evrope i potpisnice te konvencije, brojne evropske države počele su da je primenjuju donoseći zakone po uzoru na pravne institute obaveznog auto-osiguranja koji su u njoj zastupljeni. U tom smislu uporednopravna literatura⁶ uputila je na čitavu listu evropskih država koje su putem zakona uvodile obavezno osiguranje od auto-odgovornosti po uzoru na ovu konvenciju. Po redosledu donošenja zakona, na toj listi našle su se Mađarska, Poljska i Irska, Švedska, SFRJ, Italija, Grčka i Portugalija (svi u periodu od 1961. do 1972) i kasnije Rumunija (1980).⁷ Prema izvorima za pravo osiguranja SFRJ,⁸ prvi zakon o obaveznom auto-osiguranju donet je 1965. godine pod nazivom Zakon o obaveznom osiguranju imovine i lica (*Službeni list SFRJ* br. 15/1965, ispravak-20/1965, 35/1965, 11/1966, 7/1967, ispravak-11/1967). Tim zakonom je bilo predviđeno da je korisnik odnosno sopstvenik motornog vozila koje se registruje na teritoriji Jugoslavije dužan da se osigura od odgovornosti za štetu, kao i da se registracija motornog vozila može izvršiti tek pošto se nadležnom organu podnese dokaz o zaključenom ugovoru o osiguranju. Taj princip za zaključenje ugovora o obaveznom auto-osiguranju pre registracije motornog vozila zadržan je u zakonodavstvu Srbije sve do danas.

Literatura

- Pscheidl, D, Terzić, R. N, Avus International: „Otvorena pitanja osiguranja od auto-odgovornosti u Evropskoj uniji“, Zbornik (2007) *Usklađivanje osiguranja Srbije sa sistemom osiguranja EU*, str. 278.
- Council of Europe: „European Convention on Compulsory Insurance against Civil Liability in respect of Motor Vehicles“, (Savet Evrope: Evropska konvencija o obaveznom osiguranju od građanske odgovornosti iz upotrebe motornih vozila).
- Milojević, M: „Jugoslavija i Evropski savet“, *Arhiv za pravne i društvene nauke* br. 2-3/2003, str. 235.
- Ćurković, M: *Komentar Zakona o obaveznim osiguranjima u prometu*, Inženjerski biro, Zagreb, studeni 2013, str. 11.
- Jankovec, I: *Obavezno osiguranje za štete od motornih vozila*, Naučna knjiga, Beograd, 1985, str. 14.

---

⁶ Prof. dr Marijan Ćurković: *Komentar Zakona o obaveznim osiguranjima u prometu*, Inženjerski biro, Zagreb, studeni 2013, str. 11.

⁷ M. Ćurković, str. 11.

⁸ Prof. dr Ivica Jankovec: *Obavezno osiguranje za štete od motornih vozila*, Naučna knjiga, Beograd, 1985, str. 14.